

Eugeniusz Weron

Biuletyn teologii laikatu (89)

Collectanea Theologica 67/2, 141-154

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BIULETYN TEOLOGII LAIKATU (89)

Zawartość: I. LEGION MARYI – 1. Powstanie i rozwój – 2. Cel i duchowość – 3. Organizacja Legionu – 4. Obowiązki legionisty – 5. Sposób odbywania zebrań – 6. Dziedziny pracy Legionu. II. Sprawozdanie z sympozjum „DUCHOWOŚĆ AKCJI KATOLICKIEJ” – 1. Podstawowe założenia – 2. Włoska koncepcja duchowości – 3. Eklezjalne przesłanki.

I. LEGION MARYI

Nazwa (łac. Legio Mariae) zaczerpnięta została ze słownictwa rzymskiej wojskowości.

Legion Maryi jest obecnie stowarzyszeniem katolików świeckich, które mają za wzór dawne legiony rzymskie, pragnie pod wodzą Maryi, Niepokalanej Pośredniczki wszelkich łask, nieść pomoc Kościołowi w walce z mocami ciemności dla realizacji jego zbawczego posłannictwa. Do osiągnięcia tego celu stowarzyszenie posługuje się, pod pewnym względem, wzorami organizacyjnymi i nazewnictwem zaczerpniętym z dawnej rzymskiej tradycji wojskowej. Jednak – jak zapewnia oficjalny podręcznik – Legion Maryi „jako armia, oraz jego broń, nie są z tego świata” (rozd. I). Tak więc, Legion nie pretenduje, aby być organizacją wojskową czy paramilitarną, w potocznym znaczeniu tych słów.

1. Powstanie i rozwój

Żołyzicielem Legionu jest człowiek świecki, Irlandczyk, Frank Duff (ur. 1889, zm. 1980). Jako datę założenia Legionu podaje się rok 1921. Oto jak sam Frank Duff opisuje powstanie Legionu:

„Ta dzisiaj tak ogromna armia miała bardzo skromny początek. Nie była żadną wymyśloną przy biurku organizacją, ale powstała samorzutnie. Ani reguła, ani żaden sposób działania nie były uprzednio wypracowane. Na daną zachętę, w określony wieczór, zebrało się małe grono ludzi nie przeczuwając tego, co Bóg postanowił w swej ojcowskiej dobroci. Na zewnątrz wyglądało wszystko w tym zespole tak, jak obecnie wszędzie w świecie na każdym zebraniu Legionu Maryi. Na stole, dookoła którego się zbierano, znajdował się skromny ołtarzyk. Miejsce naczelne zajmowała figura Niepokalanie Poczętej według wzoru z cudownego medalika. Stała na białym obrusie; po obu bokach znajdowały się dwa flakony z kwiatami i dwie świece. Jeden z pierwszych przybyszów na zebranie wpadł na pomysł, aby tak przystrojoną figurę

umieszczać na każdym zebraniu. Legion jest armią. Królowa tej armii stanęła tutaj, zanim armia się zgromadziła. Stała i czekała, aby przyjmować tych, o których przyjaźni już wcześniej wiedziała. Nie legionieści wybrali Maryję, ale Maryja wybrała legionistów. Od tego czasu maszerują i walczą wspólnie z Nią; wiedzą o tym dobrze, że powodzenie w działaniu i wytrwałość stanie się ich udziałem w tej mierze, w jakiej trwać będą w zjednoczeniu z Nią” (...)

„Ten pierwszy zaciąg legionistów odbył się w domu Myra – House, przy ulicy Francis Street, w Dublinie (Irlandia), w dniu 7 września 1921 roku, o godz. 8-mej wieczorem. Była to wigilia uroczystości Narodzenia Matki Boskiej. Pierwszy ten zespół nosił nazwę Matki Boskiej Miłosierdzia”.

W powyższych słowach opisał Frank Duff powstanie Legionu w pierwszym rozdziale oficjalnego podręcznika Legionu Maryi przetłumaczonego obecnie na główne języki świata.

Aktualnie Legion Maryi rozwija swą działalność na pięciu kontynentach, nie wyłączając krajów misyjnych. Na terenach misyjnych otrzymał już nawet chrzest krwi. Przez siedem pierwszych lat Legion rozwijał się wyłącznie w Irlandii. Dopiero w roku 1928 przeszedł do Anglii, a następnie do Indii i Ameryki. Kolejno zdobywał Azję, Australię i Afrykę, a później zaczął się upowszechniać na kontynencie europejskim. Po trzydziestu latach od daty założenia, tj. w r. 1951, Legion Maryi prowadził swą działalność wśród 70 różnych narodowości, a liczba członków wyrażała się w milionach. W roku 1963 Legion istniał i pracował na terenie 1200 diecezji. Nuncjusz papieski w Chinach, Msgr Riberi, wezwał swego czasu wszystkich biskupów chińskich do organizowania Legionu, nazywając go swoistym „cudem współczesnego świata”. W Chinach, po opanowaniu tego kraju przez komunistów, Legion został uznany za organizację wrogą dla nowego ustroju. Według niektórych źródeł, aresztowano ok. 20 tysięcy członków Legionu, a ok. 2 tysiące poniosło śmierć. Jest to zapewne najchlubniejsza karta w dotychczasowych dziejach Legionu Maryi.

Do szybkiego rozwoju Legionu w różnych regionach świata przyczyniła się, poczynając od lat trzydziestu, instytucja „posłańców”, tj. pojedynczych osób lub grupy osób, które decydowały się na wyjazd i osiedlenie w nowych krajach w celu zaszczepienia (implantatio) tam Legionu. Wśród wybitnych postaci „posłanych” należy wymienić Edel Quinn, która aż do swej śmierci w roku 1944 działała we wschodniej Afryce, uzyskując tam zdumiewające rezultaty. Z podobnym skutkiem, w Południowej Ameryce pracował młody Irlandczyk, Alfie Lambe, który w 1959 roku uległ w Buenos Aires przedwczesnej śmierci. Na terenie Europy działali od czasów drugiej wojny światowej tacy wybitni „posłani” jak Hilde Firtel i prof. dr Friedrich Wessely. W ostatnich latach Legion podjął nową inicjatywę: „Peregrinatio pro Christo”. Grupa legionistów głównie w okresie wakacyjnym, wraz ze swoim kierownikiem duchowym, wyjeżdżają do jakiegoś innego kraju, aby tam przez pewien czas dawać świadectwo wiary i ewentualnie torować drogę do założenia miejscowego prezydium Legionu.

W roku 1990 Legion Maryi prowadził swoją działalność w 2500 diecezjach, a liczba czynnych członków wynosiła ok. półtora miliona, podczas gdy liczbę członków pomocniczych oceniano na 8-9 milionów.

W Polsce przed rokiem 1989 Legion Maryi nie mógł zapuścić głębszych korzeni, gdyż przez władzę komunistyczną oceniany był jako organizacja wroga i „faszystowska”. Dopiero w ostatnich kilku latach zaczęto oficjalnie organizować pierwsze prezydya Legionu. W roku 1994 Legion istniał i działał w czterech polskich diecezjach z siedzibą Komicjum w Katowicach i w Lublinie oraz z Kurią Legionu w Warszawie i w diecezji warszawsko-praskiej. Zaczęto wydawać kwartalny Biuletyn Informacyjny „Legio Mariae”.

2. Cel i duchowość

Według oficjalnego podręcznika: „Celem Legionu Maryi jest uświęcenie jego członków przez modlitwę i czynną współpracę w dziele Maryi i Kościoła pod przewodnictwem kapłańskim. Zadaniem tego dzieła jest zmiżdżenie głowy węża i rozszerzenie królestwa Bożego” (r. II).

Duchowość Legionu jest na wskroś maryjna. Opiera się na doskonałym nabożeństwie, głoszonym ongiś przez św. Ludwika Grignon de Montfort. Stąd płyną ożywcze podniety do niestrudzonej działalności członków i ofiarna gotowość na trudy i cierpienia.

Stosownie do zaleceń oficjalnego podręcznika: „Duch Legionu jest ten sam, który ożywił Maryję” (r. III). Dlatego członkowie Legionu mają dążyć do przyswojenia sobie możliwie wszystkich cnót Maryi, takich jak Jej głęboka pokora, doskonałe posłuszeństwo, łagodność, nieustająca modlitwa, umartwienie, czystość, cierpliwość, mądrość, bezinteresowna miłość Boga i bliźniego, a przede wszystkim mają naśladować Jej wiarę. Opierając się na duchowości płynącej z takiej wiary i miłości Maryi staje się Legion zdolny do podejmowania każdej pracy.

Źródłem życia wewnętrznego jest Duch Święty, którego pomocy wzywa się na początku każdego zebrania legionistów. Szczególna rola Ducha Świętego znajduje swój najpełniejszy wyraz w przyrzeczeniu legionisty, które ma formę modlitwy do Ducha Świętego (r. XI). To On, przez Maryję, jako swe najdoskonalsze narzędzie, uzdólnia legionistę do współdziałania w odnawianiu oblicza ziemi. Tak więc kult Ducha Świętego, zespolony ściśle z nabożeństwem maryjnym, stanowić mają w duchowości Legionu nierozłączną całość. Tę samą myśl o ściślejszej łączności kultu Ducha Świętego i pobożności maryjnej wyraża sztandar czyli vexillum Legionu. Na najwyższym miejscu figuruje symbol Ducha Świętego w postaci gołębiczy z rozpostartymi skrzydłami, a poniżej widnieje postać Maryi według wizerunku z cudownego medalika.

Kult Ducha Świętego i nabożeństwo maryjne prowadzić mają legionistę do wielbienia całej Trójcy Świętej (r. XXIX). Przez działanie Ducha Świętego Maryja stała się Matką Syna Bożego, a przez ten fakt weszła w szczególniejsze relacje z Bogiem Ojcem. Tak więc pobożność maryjna w Legionie przyjmuje postać duchowości trynitarniej. Oficjalny podręcznik Legionu przedstawia Maryję jako świątynię Ducha Świętego i Jako Matkę Syna Bożego oraz Córkę Niebieskiego Ojca. Ostatecznie więc

cała pobożność osobista jak i działalność członków zstaje podporządkowana i ukierunkowana ku wielbieniu Najświętszej Trójcy, jako początku i ostatecznego celu stworzonego świata.

Ponieważ wszystkie łaski potrzebne do osobistego uświęcenia, jakie są niezbędne do zbawienia innych, wywodzą się z pośrednictwa Chrystusa i z Jego zbawczej ofiary na Golgocie, dlatego w duchowości Legionu został położony duży nacisk na obowiązek uczestniczenia we Mszy św. oraz na kult Eucharystii. Zwrócono też uwagę na związek Maryi z kultem Eucharystii. Stała Ona bowiem pod krzyżem Pana i jako pierwsza adoratorka uczciła tajemnice Ciała i Krwi Zbawiciela.

W działalności apostołskiej oraz we wszelkiej pomocy niesionej bliźniemu powinni legionieści mieć przed oczyma ewangeliczną zasadę: „Wszystko, co czyniliście jednemu z tych braci najmniejszych, Mnieście uczynili” (Mt 25, 40). Zasada ta opiera się na prawdzie o mistycznym Ciele Chrystusa. Według podręcznika (r. XXXI) jest to fundamentalna prawda duchowości Legionu. Chrystus i Kościół stanowią jeden mistyczny organizm, którego rodzicielką jest Maryja. To rodzicielstwo Maryi ciągle się jeszcze dokonuje. W tym znajduje się również uzasadnienie prawdy o wszechpośrednictwie łask przez Maryję. Ona bowiem rozprowadza życiodajną krew łaski Chrystusowej po całym nadprzyrodzonym organizmie. Maryja pełni więc funkcję serca, podczas gdy Duch Święty jest ożywiającą duszą Kościoła. Tak więc doktryna o mistycznym Ciele stanowi podstawę i jakby podsumowanie całej duchowości Legionu.

Patronami Legionu są: św. Józef, św. Jan Apostoł, św. Ludwik Maria de Montfort, Michał Archanioł i Archanioł Gabriel, Aniołowie Stróżowie, św. Jan Chrzcziciel oraz św. Apostołowie Piotr i Paweł.

Obszerną teologię duchowości Legionu napisał biskup a następnie kardynał L. Suenens.

3. Organizacja Legionu

Do Legionu może być przyjęty każdy katolik, który prowadzi życie chrześcijańskie, jest ożywiony duchem Legionu lub przynajmniej chce nabyć tego ducha i jest zdecydowany wypełniać obowiązki członkowskie.

Kto pragnie wstąpić do Legionu musi się zgłosić do miejscowego prezydium Legionu. Przed ostatecznym przyjęciem jest zobowiązany odbyć trzymiesięczną próbę, w czasie której wykonuje w całym zakresie prace i obowiązki legionisty. Definitywne przyjęcie do Legionu dokonuje się przez złożenie przyrzeczenia, przepisane przez Regułę Legionu.

Podstawową jednostką organizacyjną jest prezydium. Prezydium może być powołane do życia tylko przez odpowiednią decyzję rady wyższego stopnia. Żadne prezydium nie może powstać bez zgody odpowiedniego proboszcza lub biskupa. Prezydium jest zobowiązane do regularnego odbywania cotygodniowego zebrania. Ten obowiązek jest absolutnie niezmienny. Żadna rada wyższego stopnia nie może udzielić

od niego dyspensy. Każde prezydium ma kapłana jako kierownika duchowego. Prócz tego, każde prezydium musi mieć swego przewodniczącego, jego zastępcę, sekretarza i skarbnika. Kierownika duchowego mianuje proboszcz lub biskup na czas nieograniczony. Natomiast wszystkie inne urzędy są obsadzane na trzy lata. Po trzech latach mogą być te same osoby wybrane przez radę wyższego stopnia czyli kurię na ten sam urząd, ale już bez możliwości ponownego wyboru na stanowisko w tym samym prezydium. Widać tu wyraźną analogię z zakonami. Kierownik duchowy ma prawo weta zawieszającego uchwały prezydium. Oprócz prezydiów przeznaczonych dla ludzi dorosłych, istnieją odrębne prezydium dla młodzieży, przy czym kierownictwo prezydium młodzieżowego spoczywa zawsze w ręku członka z prezydium dla dorosłych.

Prezydium podlega radzie okręgowej, która nosi nazwę kuria. Kolejno kurie podlegają radzie diecezjalnej zwanej comitium. Rady diecezjalne podlegają radzie krajowej, którą jest senatus. Na czele całej organizacji Legionu stoi rada najwyższa, tzw. concilium, z siedzibą w Dublinie.

Oprócz czynnych członków (o których wyżej), do Legionu należą członkowie pomocniczy, którzy go wspierają głównie modlitwą. Są to osoby tak duchowne, jak i świeccy, którzy z różnych powodów nie są w stanie wypełniać wszystkich obowiązków czynnego uczestnictwa. Zostają oni wpisani na osobnej liście. Są to tzw. auksyliatorzy. Dzielą się na dwie grupy: do pierwszej należą zwyczajni auksyliatorzy, do drugiej zaś tzw. adiutorzy. Zwyczajni auksyliatorzy zobowiązani są do odmawiania tych samych modlitw jak czynni legionieści; adiutorzy ponadto zobowiązują się do odmawiania brewiarza.

Od roku 1955 zaczęła się w Legionie wyodrębniać, a następnie się ukształtowała osobna grupa członków, tzw. patrycjusze. Są to członkowie zatrudnieni głównie w pogłębianiu wiedzy religijnej, w nauczaniu oraz w wychowaniu.

4. Obowiązki legionisty

Do główniejszych obowiązków legionisty należą:

- Regularne i punktualne stawiennictwo na cotygodniowe zebrania prezydium. Ani zmęczenie ani niepogoda, długość drogi czy inne przeszkody nie powinny odstraszyć legionisty od punktualnego stawienia się na zebranie.
- Wypełnienie tygodniowego obowiązku pracy. Przynajmniej dwie godziny należy poświęcić na wykonanie wyznaczonego zadania apostołskiego. Tej pracy apostołskiej nie można zastąpić modlitwą ani żadnym ćwiczeniem pobożnym.
- Legionista ma obowiązek odważnego postępowania i nieliczenia się ze względami ludzkimi, gdy chodzi o dopełnienie apostołskiego zadania.
- Istnieje obowiązek ustnego sprawozdania na cotygodniowym zebraniu prezydium z wypełnienia wyznaczonego zadania.
- W sprawach związanych z działalnością Legionu oraz wypełnieniem wyznaczonych zadań obowiązuje dyskrecja (oczywiście poza czasem sprawozdań).

- Każdy legionista ma obowiązek prowadzenia notatnika, tzn. jakby dzienniczka swej pracy apostołskiej.
- Odmawianie codziennej modlitwy, zwanej Catena.
- W stosunku do członków Legionu obowiązuje szczególna miłość.
- Pracę apostołską wykonuje się w towarzystwie drugiego legionisty, tzn. zawsze we dwóch.
- Należy pozyskiwać nowych członków dla Legionu.
- Obowiązuje studium podręcznika Legionu, zawierającego Regułę organizacji.
- Legionista powinien zawsze pozostawać w ofiarnej gotowości do podejmowania zadań apostołskich.
- Zaleca się każdemu legioniście odprawić raz na rok rekolekcje zamknięte.
- Legionista ma nie tylko obowiązek pracować po apostołsku, ale i gorliwie się modlić. Zaleca się zwłaszcza modlitwę różańcową i przynależność do Żywego Różańca a ponadto uprawianie modlitwy myślnej.
- Legionista powinien się odznaczać wielkim nabożeństwem do Najświętszej Eucharystii.

5. Sposób odbywania zebrań

Oryginalny jest sposób cotygodniowych zebrań przydyum. Oficjalny podręcznik przypisuje tym zebraniom szczególne i zasadnicze znaczenie.

Zebranie odbywa się przy stole z figurą Niepokalanej. Po jej bokach znajdują się dwa flakony z kwiatami i dwa świeczniki z zapalonymi świecami. Po prawej stronie figury znajduje się vexillum – znak Legionu. Stół nakrywa się białym obrusem z napisem Legio Mariae.

Posiedzenie rozpoczyna się punktualnie o wyznaczonej godzinie wieczornej i odbywa się według pisemnie opracowanego porządku. Zebranie zaczyna się wspólną modlitwą do Ducha Świętego. Następnie wszyscy klękają i odmawiają głośno cząstkę różańca. Po różańcu następuje pięciominutowe czytanie duchowne, najczęściej z podręcznika reguł Legionu. Po zakończeniu czytania wszyscy czynią znak krzyża św. Następuje odczytanie przez sekretarza protokołu z poprzedniego zebrania. Jeśli nikt nie wnosi żadnych zastrzeżeń, protokół zostaje podpisany przez przewodniczącego. Następuje pouczenie przewidziane w Regule, które przewodniczący odczytuje na początku każdego miesiąca, a w inne tygodnie jest dołączane na piśmie do porządku obrad. Skarbnik zdaje sprawozdanie z dochodów i wydatków w czasie ostatniego tygodnia. Kolejno każdy z legionistów składa ustną relację ze swej działalności apostołskiej. Pisemny tekst sprawozdania oddaje się przewodniczącemu. Sprawozdania te nadają zasadniczy ton całemu zebraniu. Są szkołą apostołskiej metody działania i źródłem zachęty do dalszej pracy. Po sprawozdaniach odmawia się wspólną wspólną modlitwę, zwaną Catena, na którą się składa antyfona, hymn Magnificat, powtórzenie antyfony i oracja. Następuje przemówienie kierownika duchowego trwające 5-6 minut na temat wewnętrznego życia legionu wraz z zachętą do

zachowania Reguły. Po skończonej egzorcie czynią wszyscy znak krzyża i odbywa się dalszy ciąg sprawozdań, w czasie których dokonuje się tajna, dyskretna zbiórka pieniężna na potrzeby Legionu. Podsuwa się woreczek każdemu uczestnikowi posiedzenia, który powinien włożyć rękę do woreczka, nawet wtedy, gdy sam nie daje żadnej składki. Składka zostaje natychmiast obliczona i zaksięgowana. Przed zakończeniem zebrania każdy z członków otrzymuje nowy przydział pracy apostołskiej do wykonania na najbliższy tydzień i wpisuje swoje nazwisko na liście uczestnictwa. Zebranie kończy się modlitwą; nie powinno ono trwać dłużej niż godzinę i 30 minut. Ustawowo zabrania się dłuższych posiedzeń.

6. Dziedziny pracy Legionu

Legion jest zrzeszeniem na wskroś apostołskim. Wychowuje swych członków do apostołstwa przez działanie apostołskie. Zgłaszający się kandydat jest od razu kierowany na jakiś odcinek pracy, by mógł w ten sposób okazać swoją przydatność do celów Legionu, a zarazem by mógł wypróbować swe siły i możliwości w tej dziedzinie. Pola pracy Legionu są ogromnie rozległe.

Od samego założenia pierwszym terenem pracy apostołskiej było nawiedzanie chorych w szpitalu dla ubogich. Ta dziedzina pracy jest nadal aktualna i przynosi Kościołowi i bliźnim wiele korzyści. Z tą działalnością wiąże się opieka nad ubogimi i uciśnionymi warstwami ludności oraz nad ludźmi zdeprawowanymi, nad prostytutkami i wykolejeńcami. Jest to praca podejmowana dla tych „najmniejszych braci” Chrystusowych. Legion nie prowadzi z zasady pracy ściśle charytatywnej i nie dostarcza wsparcia materialnego. Zostawia tę dziedzinę innym, specjalnie dla tej pracy powołanym organizacjom katolickim.

Jedną z głównych form pracy apostołskiej są odwiedziny po domach. Legioniści chodzą od drzwi do drzwi, nie opuszczając mieszkań ludzi niewierzących lub innowierców. Do ulubionych zadań legionistów należy szerzenie praktyki intronizacji Serca Jezusowego w rodzinach katolickich. Przy okazji odwiedzin w domach uzupełniają kartotekę parafialną na użytek proboszcza.

Do ulubionych dziedzin pracy apostołskiej Legionu należy propagowanie pism katolickich. Jest to bardzo często wygodny i dobry pretekst ułatwiający legionistom wstęp do domów i rodzin, zwłaszcza zamożniejszych katolików. Przy tej okazji starają się nawiązać ściślejszy kontakt z domownikami, zachęcając do częstszego korzystania z sakramentów, uczęszczania na Mszę św. Informują o sprawach Kościoła, budzą zainteresowanie misjami wśród pogan itp.

Do celów propagandy czasopism i książek katolickich posługują się specjalnymi samochodami i ruchowymi punktami bibliotecznymi. Oddają one wielką usługę sprawie podnoszenia czytelnictwa oraz wykształcenia religijnego wśród szerokich rzesz katolickich.

Bardzo wiele dobrego czyni Legion dla pozyskiwania dzieci i młodzieży do pełnego życia religijnego. Legioniści odwiedzają dzieci, które zaniedbują Mszę św.

niedzielną i przypominają rodzicom ich obowiązki względem własnych dzieci. Sami niekiedy podejmują się uzupełniania braków w zakresie katechizacji zaniedbanych czy opuszczonych dzieci. Zakładają stowarzyszenia dla dorastającej młodzieży. Kontrolują po parkach i ulicach dzieci i młodzież wagarującą. Opiekują się organizacjami młodzieżowymi i czuwają nad ich klubami rozrywkowymi, dyskotekami itp.

Oprócz tych terenów działalności, legioniści prowadzą poważną pracę samokształceniową w zakresie wiedzy religijnej. Bez doksztalcenia się i pogłębiania wiedzy religijnej ich działalność byłaby narażona na szwank. Studium traktuje się jako jeden ze środków umożliwiających praktyczne oddziaływanie apostołskie.

Z innych dziedzin pracy Legionu na uwagę zasługuje opieka nad bezrobotnymi, nad opuszczonymi dziećmi ulicy, nad marynarzami w miastach portowych, praca dla misji wśród pogan, różne rodzaje pomocniczych prac w parafii, przy czym uwzględnia się miejscowe potrzeby i warunki. Zapewne i z tego powodu w niektórych diecezjach i krajach Legion Maryi uznawany bywa przez hierarchię kościelną jako Akcja Katolicka.

Jak widać z powyższego zestawienia, pole pracy Legionu jest bardzo rozległe. Tym ogromnym i ciągle narastającym zadaniom i problemom sprostać może tylko organizacja nastawiona na wielkie ideały i na heroizm chrześcijański. Takim heroizmowi sprzyja, podtrzymuje go i karmi głęboka pobożność i miłość ku Tej, którą Kościół zwywa i czci pod nazwą Królowej Apostołów”.

ks. Eugeniusz Weron SAC, Oltarzew

BIBLIOGRAFIA

Frank Duff, *Czy możemy być świętymi?*, Kraków 1929; L. Suenens, *Théologie de l'apostolat. Commentaire doctrinal de la promesse légionnaire*, Paris 1951; Frank Duff, *The Spirit of the Legion of Mary*, Glasgow 1956; E. Neuberger, *La mission apostolique de Marie et la nôtre*, Paris 1958; *The Legion of Mary and priestly life*, Glasgow 1960 (F. J. Ripley, *Legion Maryi a życie kapłańskie*, W-wa 1993); E. Weron, *Laikat a apostolstwo*, Paris 1973, ss. 121-128; *Oficjalny podręcznik Legionu Maryi. Wzorcowe wydanie*, Dublin 1969 – Wiedeń 1980; H. Firtel, *Ein Leben für Christus* (bmv) 1983; Fr. Valentin – A. Schmitt, *Lebendige Kirche. Neue geistliche Bewegungen*, Mainz 1988; A. Liechtenstein, Frank Duff, Katowice 1992; L. Suenens, *Odnowić świat w Chrystusie. Przyrzeczenie Legionu Maryi*, W-wa 1992; *Ruchy katolickie w Polsce*. Informator, W-wa 1994, ss. 65 – 68; Legion Mariae. Biuletyn Legionu Maryi (1996) nr 1 (15).

II. SPRAWOZDANIE Z SYMPOZJUM DUCHOWOŚCI AKCJI KATOLICKIEJ

25 maja 1996 r. w auli im. S. Kard. Wyszyńskiego w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim odbyło się sympozjum nt. Duchowości Akcji Katolickiej, zorganizowane przez Sekcję Duchowości Teologów Polskich, przy współpracy z Instytutem Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej.

1 We wprowadzeniu do sympozjum ks. prof. W. Słomka, przewodniczący Sekcji Duchowości, w imieniu organizatorów, powitał abp. dr Józefa Michalika, metropolitę przemyskiego oraz bpa Edwarda Frankowskiego, biskupa pomocniczego sandomierskiego; prof. Stanisława Kiczuka, prorektora KUL; dr. Eugenio Zucchetiego, przewodniczącego Ambrożyjańskiej Akcji Katolickiej; przedstawicieli środków masowego przekazu i przybyłych z całej Polski przedstawicieli odradzającej się Akcji Katolickiej.

Wypowiedzi papieży: zwłaszcza Piusa XII i Jana Pawła II, dają wyraz nieocenionemu znaczeniu Akcji Katolickiej w życiu Kościoła. Według Piusa XII możliwe jest *instaurare omnia in Christo* przy upodmiotowieniu wiernych świeckich przez ich zaangażowanie się w ramach Akcji Katolickiej, będącej przedłużonym ramieniem hierarchii. Jan Paweł II na spotkaniu z biskupami polskimi dnia 12 stycznia 1993 r. stwierdził: „Niezastąpionym środkiem formacji świeckich są organizacje, stowarzyszenia i ruchy katolickie. Wśród nich szczególne miejsce zajmuje Akcja Katolicka, która kiedyś w Polsce była tak żywa i przyniosła wiele wspaniałych owoców. Trzeba więc, aby na nowo odżyła. Bez niej bowiem infrastruktura zrzeszeń katolickich w Polsce byłaby niepełna”.

Idąc za wezwaniem Jana Pawła II, biskupi polscy w liście z dnia 17 marca 1995 roku wskazują na potrzebę odrodzenia się Akcji Katolickiej w Polsce. Episkopat powołał też dla wypracowania założeń i statutu Akcji Katolickiej w naszym kraju zespół roboczy, w skład którego weszli: abp Józef Michalik, bp Edward Frankowski oraz bp Piotr Jarecki. Opracowany statut Akcji Katolickiej został następnie zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski.

Biorąc pod uwagę potrzebę doktrynalno-duchowego wymiaru formacji świeckich, na wniosek ks. prof. W. Słomki, w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim powołano do istnienia katedrę duchowości Akcji Katolickiej.

2 Do stołu prezydalnego zostały zaproszone przez ks. prof. W. Słomkę następujące osoby: dr Karol Klauze, przewodniczący Katolickiego Stowarzyszenia Dziennikarzy; prof. Grażyna Karolewicz; o. Dominik Wider OCD, profesor PAT; dr Henryk Wejman, ojciec duchowy w Wyższym Seminarium Duchownym w Szczecinie; dr Stanisław Zarzycki SAC, adiunkt przy katedrze duchowości katolickiej KUL – jako sekretarz sympozjum. O przewodniczeniu przedpołudniowej sesji został poproszony K. Klauze.

3 W słowie wstępnym wypowiedzianym na otwarcie sympozjum, prof. Stanisław Kiczuk, prorektor KUL, zauważył, że pomyślny rozwój kraju warunkują zawsze trzy czynniki: oświata, zdrowe zasady moralne oraz ekonomia. Do podjęcia i urzeczy-

wistnienia drugiego warunku może się przyczynić w dużej mierze w naszym kraju Akcja Katolicka. Ona to odwołując się do ewangelicznych zasad sprawiedliwości i solidarności może tworzyć w naszej ojczyźnie właściwy klimat duchowy, dzięki czemu będzie łatwiej przezwyciężać pojawiające się kryzysy społeczne.

1. Podstawowe założenia

4 Pierwszy referat w sesji przedpołudniowej nt. *Doktrynalno-pastoralne założenia Akcji Katolickiej w Polsce* – wygłosił abp dr Józef Michalik. Powołując się na wypowiedzi Soboru Watykańskiego II, zauważył, iż Magisterium Kościoła przyznało Akcji Katolickiej szczególną rangę wśród różnych zrzeszeń i stowarzyszeń działających w Kościele. W Dekrecie o apostołstwie świeckich, Akcja Katolicka została określona jako „współpraca świeckich w apostołstwie hierarchicznym” (n. 20). Natomiast *Dekret o działalności misyjnej Kościoła zalicza ją do urzędów* powoływanych przez Boga, koniecznych do rozwoju wspólnoty chrześcijańskiej (n. 15). Akcja Kościelna według doktrynalno-pastoralnych założeń Kościoła jest organizacją ludzi świeckich mających na mocy chrztu apostołską podmiotowość i pozostających we współpracy z hierarchią. Tak, jak każde stowarzyszenie czy zrzeszenie, winna ona spełniać w Kościele lokalnym podstawowe kryteria katolicyzmu: a) stawianie na pierwszym miejscu powołania każdego chrześcijanina do świętości; b) odpowiedzialność w wyznawaniu wiary katolickiej; c) świadectwo trwałe i autentycznej komunii; d) zgodność z apostołskim celem Kościoła i udział w jego realizacji; e) zaangażowana obecność w ludzkiej społeczności (ChL n. 30). Biorąc pod uwagę to, co mówi Wielka Karta Laikatu – *Christifideles laici* – na temat parafii: „poniekąd samego Kościoła” (n. 26), Akcja Katolicka, zarówno w momencie powoływania jej do życia w jakiejś parafii, jak też następnie w trakcie jej funkcjonowania, nie może być postrzegana inaczej, jak tylko jako element wspomagający życie parafialne. Jej obecność w parafii i w diecezji stanowi zarazem szansę wyznaczenia szerokiej płaszczyzny eklezjalności, dzięki czemu może ona zapobiegać tendencjom i postawom widzenia Kościoła jedynie przez pryzmat jakiegoś ruchu czy pojedynczej wspólnoty. Szeroka płaszczyzna eklezjalności, jak i – wbrew niekiedy głoszonym poglądom – masowość sprzyjają rozwojowi Akcji Katolickiej, która ma być Kościołem żywym.

Do najważniejszych zadań stojących przed Akcją Katolicką w Polsce zaliczył abp Michalik: a) rozpoznawanie prawdy o polskiej rzeczywistości i przyjęcie tej prawdy dzięki pomocy Ducha Świętego; b) pogłębienie rozumienia etyki pracy; c) rozbudzanie w sercach Polaków miłości do ojczyzny; d) zachowanie miłości do Kościoła.

2. Włoska koncepcja duchowości

5 *Duchowość Ambrojańskiej Akcji Katolickiej* była przedmiotem drugiego odczytu, który został wygłoszony przez dr Eugenio Zucchettiego z Mediolanu.

Przewodniczący Akcji Katolickiej w diecezji mediolańskiej podziękował na wstępie za zaproszenie go do Lublina przez ks. Ryszarda Podporę, asystenta Instytutu Akcji Katolickiej w archidiecezji lubelskiej, a następnie wygłosił swój referat. Tekst referatu, przetłumaczony przez ks. dra Stanisława Zarzyckiego SAC, został udostępniony uczestnikom sympozjum staraniem ks. dr Marka Chmielewskiego.

Akcja Katolicka w Mediolanie, w odróżnieniu od jej dziejów w Polsce, gdzie jej historia kończy się w roku 1939, ma swą nieprzerwaną, żywą tradycję, dzięki czemu jej doświadczenia mogą okazać się przydatne w naszej rzeczywistości. Wydaje się to tym bardziej uzasadnione, gdyż – jak obserwujemy – wszelkie zmiany społeczno-gospodarcze i kulturowe dokonujące się na zachodzie Europy nie pozostają bez wpływu na polską rzeczywistość. W pierwszej części swego wystąpienia dr Zucchetti nakreślił obraz „nowoczesnego społeczeństwa zachodniego”, w którym ugruntowały się religia „bez prawdy” (tj. religia subiektywnie interpretowana) i „bez wiary” (czyli postawa odarta z wymiaru transcendentnego a ukierunkowana na rozbudowę horyzontalnego wymiaru religii wyrażającego się w zaangażowaniu na rzecz sprawiedliwości i pokoju). Wskazał na potrzebę włączenia się Akcji Katolickiej we Włoszech w podejmowane w Kościele krajów tzw. Pierwszego Świata wezwanie do nwoej ewangelizacji. Uznanie ewangelizacji za zadanie priorytetowe przez Akcję Katolicką może przyczynić się do „odtworzenia chrześcijańskiej tkanki społeczności ludzkiej” (ChL 34). Ukazując następnie prawdziwe oblicze tzw. społeczeństwa postmodernistycznego, które pod względem socjokulturowym cechuje się przerostem indywidualizmu, zatraceniem autentycznej wartości pracy, miłości, małżeństwa i rodziny, prelegent wyakcentował konieczność zaangażowania się Akcji Katolickiej w: a) przetwarzanie sfery kultury w duchu chrześcijańskimj celem tworzenia syntezy między wiarą i życiem; b) ponowną animacją różnych sektorów życia społecznego (rodziny, szkoły, środowiska pracy) w duchu odpowiedzialności i solidarności. Właściwą przestrzenią działalności Akcji Katolickiej jest zawsze jakiś Kościół lokalny. Świeccy angażujący się aktywnie w ramach tego zrzeczenia i będąc włączeni w problemy ludzi żyjących na terenie konkretnej diecezji, podejmują je jako wyzwanie i starają się je rozwiązywać mając na względzie wspólny cel – osiągnięcie coraz to pełniejszej dojrzałości chrześcijańskiej. „Specyfiką Akcji Katolickiej – zdaniem Zucchettiego – jest diecezjalność (diocenesita), czyli stałe i organiczne włączenie się i powierzenie się służbie Kościołowi lokalnemu”. Na uwagę zasługuje ponadto duchowy profil chrześcijan świeckich przynależących do Akcji. Powinni oni być: a) chrześcijanami objawiającymi radość wynikającą z ich zakorzenienia w Chrystusie; b) chrześcijanami „zarządzającymi”m innymi duchem Ewangelii; c) świeckimi współodpowiedzialnymi za zobowiązania wynikające z wiary także u innych osób żyjących w danej diecezji; d) tymi, którzy powodują ewangeliczną fermentację wewnątrz społeczeństwa. Akcja Katolicka jako „droga permanentnej formacji, szkoła duchowości laikatu i (kuźnia) kultury pastoralnej i politycznej” jest już w jakiejś mierze posiadany doświadczeniem i zarazem nie w pełni zrealizowanym zadaniem wierzących świeckich w diecezji mediolańskiej.

6 Po wygłoszeniu dwu referatów, zsołała otwarta dyskusja, w trakcie której zabrali głos: ks. K. Jeżyna, autor książki *Akcja Katolicka w II Rzeczypospolitej*;

podzielił się on ze wszystkimi swą troską o kształt formacji w Akcji, która powinna poelgać na nauczaniu i na „czynieniu uczniami Chrystusa” przez wzajemne dzielenie się doświadczeniem duchowym.

Pan L. Kułko zwrócił uwagę na trudność życia świadomością bycia Kościołem i wyrażał przekonanie o niezbedności odrodzenia się Akcji Katolickiej w naszym kraju w początkach demokracji i związanych z nią zagrożeń.

Ks. Marcinkowski z Kielc wskazywał na potrzebę znalezienia odpowiedniej płaszczyzny porozumienia pomiędzy Akcją Katolicką a istniejącymi już stowarzyszeniami i zrzeszeniami wiernych świeckich.

Ks. prof. W. Słomka podjął kwestię właściwego rozumienia pojęć: współpracy i współodpowiedzialności świeckich. Zdaniem Zucchettiego, świeccy są powołani do współpracy z hierarchią i zarazem są odpowiedzialni za działalność apostołską we właściwym dla nich obszarze aktywności, według przypadających im ról i zadań w Kościele i w świecie. Odpowiedzialność ich należy rozumieć globalnie, a więc w odniesieniu do zadań stojących przed całym Kościołem.

Ks. A. Płóciennik zapytał Zucchettiego o wypracowane w Mediolanie metody formacji duchowej i intelektualnej. Pan Zucchetti zasignalizował, iż itinerarium formacji w ramach Ambrozjańskiej Akcji Katolickiej polega na: a) medytacji nad słowem Bożym, ukierunkowanej na głębsze spotkanie z Chrystusem w sakramentach, zwłaszcza w Eucharystii; b) formacja ta wykracza poza ogólnochrześcijańską formację i ma swą specyfikę uwzględniającą dzieci, młodzież i dorosłych; c) działające instytucje Akcji mają na względzie przygotowanie świeckich do specyficznych zadań w życiu społecznym.

7 Po dyskusji, uczestnicy sympozjum wzięli udział w Eucharystii koncelebrowanej w kościele akademickim KUL, której przewodniczył bp Ryszard Karpiński, biskup pomocniczy lubelski. Homilię podczas Mszy św. wygłosił bp Frankowski, który odwołując się do słów Chrystusa „Jeśli ktoś jest spragniony, a wierzy we Mnie, niech przyjdzie do Mnie i pije” (J 7, 37b-38) – wyjaśniał, że duchowość chrześcijańska jest postawą otwartości na Ducha Świętego, którego głos rozbrzmiewa w naszym sercu i domaga się od nas pełnej uległości oraz jak najpełniejszej odpowiedzi słowem i życiem. Akcja Katolicka zmierza do udzielania owej odpowiedzi Bogu jako wspólnota osób zjednoczonych wiarą, nadzieją i miłością – świadomych wszystkich zadań i trudności w polskiej rzeczywistości dzisiaj.

3. Eklezjalne przesłanki duchowości

8. Podczas sesji popołudniowej uczestnicy sympozjum wysłuchali odczytu ks. prof. W. Słomki *Eklezjalne przesłanki duchowości Akcji Katolickiej*. Powołując się na określenie duchowości zawarte w Instrumentum laboris VIII Zwyczajnego Syndou Biskupów z roku 1990, prelegent przypomniał słuchaczom, iż „słowo duchowość oznacza pewien (styl życia) albo (życie wedle Ducha) (por. Rz 8, 9), (postępowanie według Ducha) (por. Rz 8,4) (...) zespół postaw serc pobudzanych przez Ducha,

a mianowicie przekonań, motywacji, decyzji” (n. 21). Prelegent stwierdził, iż o tak rozumianej duchowości można mówić w odniesieniu do Akcji Katolickiej. Postawa człowieka, bądź też zespół jego postaw może mieć trojaki odniesienie do przedmiotu: poznawcze, emocjonalno-wartościujące i behawioralne (W. Prężyna). Uwzględniając owe trzy komponenty postawy, ks. Słomka wyszczególnił następnie trzy eklezjalne przesłanki duchowości Akcji Katolickiej: 1) eklezjalną świadomość u wiernych świeckich; 2) eklezjalny sposób postrzegania i wartościowania; 3) eklezjalne działanie.

Ad. 1. W świetle nauki Soboru Watykańskiego II oraz ostatnich papieży, tajemnica Kościoła ma swą genezę w tajemnicy Boga, który w Duchu Świętym objawia w osobie Jezusa Chrystusa swe królestwo w czasie i zapowiada jego pełnię w przyszłości. Cały lud Boży na mocy chrztu św. jest powołany do uczestnictwa w zbawczym posłannictwie Chrystusa, przy czym na inny sposób uczestniczy w nim hierarchia (z mocy święceń), a w inny sposób ludzie świeccy. Właściwa świadomość o Kościele uwzględnia trzy jego aspekty: Misterium, Wspólnotę i Misję; w tych ramach trzy stany Kościoła – hierarchia, świeccy i stan życia zakonnego – realizują swoje chrześcijańskie powołanie.

Ad. 2. Bóg jako Stwórca i Zbawiciel, poznawalny przez wiarę, staje się przedmiotem naszej nadziei i miłości. W osobie Jezusa Chrystusa przybliża się do nas Bóg tak, iż staje się naszym Ojcem i gotów jest zamieszkać w naszych sercach (por. J 14, 23). Dzięki judeo-chrześcijańskiemu Objawieniu człowiek wierzący pojmuje bardziej tajemnicę siebie samego i rozpoznaje, iż jest stworzony dla Boga (św. Augustyn). Odkrywa swoje podobieństwo do Boga, swoją wielką godność, jak również fakt, iż pełna jego samorealizacja staje się możliwa przez bezinteresowny dar z siebie sdanego dla Boga i innych (por. KDK 24). Realizacja chrześcijańskiego powołania świeckich niesie ze sobą powinność uświęcania świata przy zachowaniu względnej autonomii rzeczywistości ziemskich.

Ad. 3. Eklezjalne działanie prowadzi ostatecznie ku temu, by nadeszło królestwo Boże. Staje się to coraz bardziej możliwe wraz z przepajaniem duchem Ewangelii różnych dziedzin życia społecznego: rodziny, sfery kultury, gospodarki, polityki. Akcja Katolicka rozwijając się na szeroko pojętej płaszczyźnie eklezjalnej i ogarniając swym zasięgiem całe życie społeczne ma w tym względzie do spełnienia szczególną rolę.

Wymienione wymiary duchowości stają się możliwe do urzeczywistnienia tylko pod warunkiem prowadzenia permanentnej formacji ludzi świeckich. Obejmując wszystkich w Kościele, powinna ona uwzględnić różnorodność zadań podejmowanych przez chrześcijan w różnych dziedzinach życia społecznego. Do owocnego jej prowadzenia w ramach Akcji Katolickiej niezbędna jest rzeczą wykorzystanie wszystkich środków takich jak np. powoływanie instytutów, w których świeccy mogliby doskonalić swoją formację intelektualną; ta zaś formacja winna być podstawą dla pogłębiania przez nich formacji duchowej i ludzkiej.

Akcja Katolicka uzyskuje swoją tożsamość przez poznawanie prawdy o Kościele, odkrywanie przez jej członków swej chrześcijańskiej godności i ich czynne włączenie się w apostołstwo Kościoła.

9. Po referacie, w czasie przewidzianym na dyskusję, zabrały głos następujące osoby:

– Ks. M. Chmielewski opowiadał się za takim apostołstwem świeckich zrzeszonych w Akcji Katolickiej, które odzwierciedlałyby zasadę operari sequitur esse.

– Pan N. Sobolewski wyrażał pragnienie, by Akcja Katolicka stała się dla Polaków drogą do duchowego wyzwolenia ze zniewoleń nabytych w czasie panowania u nas systemu komunistycznego,

– Pan S. Wężyk dostrzegał w Akcji Katolickiej siłę zdolną przeciwstawić się wpływowi sekt na chrześcijan w Polsce.

– O. prowincjał T. Koczwara SJ wyraził przekonanie, że Akcja Katolicka może być zrzeszeniem zarówno masowym jak i elitarnym, byleby wypełniała swe istotne powołanie i przepoiła świat duchem ewangelicznym.

– Ks. K. Jeżyna wskazała na potrzebę angażowania się wielu katolików świeckich o wysokim poziomie duchowości w apostołstwo społeczne.

10. Podsumowując popołudniową sesję, ks. W. Słomka nawiązał do ostatniego przemówienia Jana Pawła II do pielgrzymów diecezji bielsko-bialskiej i do nadziei, jaką papież wiąże z odrodzeniem się Akcji Katolickiej w Polsce. Podziękował wszystkim świeckim oraz teologom duchowości za obecność na sympozjum. Bezpośrednio po sympozjum odbyło się zebranie członków Sekcji Duchowości Teologów Polskich.

ks. Stanisław Zarzycki SAC, Lublin